

บทที่ 4

ผลการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าศิลปะเส้น การริมน ก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในศิลปะการแสดง
พื้นบ้าน โดยเฉพาะการเล่นซึลละที่มีลักษณะการแสดงศิลปะการต่อสู้ด้วยมือเปล่า โดยมี
รากฐานมาจากการต่อสู้ในศึกสงครามและถูกพัฒนาขึ้นใหม่เป็นศิลปะการแสดง ตาม
ปัจจัยทางสภาพสังคมและเศรษฐกิจ จากการศึกษาค้นคว้าทำให้ทราบประวัติและองค์
ประกอบการแสดง ดังนี้

ประวัติความเป็นมา

ประวัติความเป็นมาของซึลละยังไม่ชัดเจนนักว่าเกิดขึ้นในยุคสมัยใดและใครเป็นผู้
ให้กำเนิดทั้งนี้เพราะ การเล่นซึลละมีกำเนิดมาช้านานและเกิดขึ้นมาพร้อมกับการอพยพถิ่น
ฐานของปวงชน จนเกิดการแย่งดินแดนกัน เพื่อความอยู่รอดจึงต้องรู้จักต่อสู้และป้องกัน
ตัวเอง มีการอธิบายถึงที่มาของซึลละหลายกระแส ดังนี้

1. ประพนธ์ เรืองณรงค์ (2527 : 111-112) อาจารย์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ปัตตานี เป็นผู้กล่าวถึงตำนานการเล่นซึลละ โดยกล่าวอ้างถึงหนังสือ Teman Indera ของ
Mubin Shepherd (Kuala Lumpur 1970 : p 104.) ได้อธิบายตำนานซึลละไว้ว่า

การต่อสู้แบบซึลละมีตั้งแต่ 400 ปีมาแล้ว โดยกำเนิดที่เกาะสุมาตรา ต่อมาผู้สอน
ได้ดัดแปลงแก้ไขให้เข้ากับยุคสมัย ตำนานมีว่า สมัยหนึ่ง 3 สหายเชื้อสายสุมาตรา ชื่อ

บุฮันนุดดิน ชัมชูดดิน และ ฮามินนุดดิน เดินทางมาจากมิงกาบัง ฝั่งตะวันตกของเกาะ
 สุมาตรา ไปศึกษาวิทยาบุตร ณ เมืองอะแจ ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของเกาะ
 สุมาตรา สำนักวิทยาบุตรนั้นอยู่ใกล้สระน้ำใหญ่ น้ำในสระไหลมาจากหน้าผาสูงชัน ริม
 สระมีต้นบอมอร์ (ต้นอินทนิล) ออกดอกสีม่วงสดกลมกลืนกับสีนกกินปลา ซึ่งถลา
 ร่อนเล่นน้ำเบื้องนิจ วันหนึ่งฮามินนุดดินไปดักน้ำที่สระแห่งนั้น เขาสังเกตเห็นว่าแรง
 น้ำตกทำให้น้ำในสระเป็นระลอกคลื่นหมุนเวียน และที่น้ำที่ตกคือ ดอกบอมอร์ช่อหนึ่ง
 ซึ่งหล่นจากต้น ถูกน้ำพัดตกลงกลางสระแล้วลอยย้อนกลับไปใกล้ตลิ่ง ลอยไปลอยมา
 เช่นนี้ประหนึ่งว่า มีชีวิตจิตใจ ฮามินนุดดินเพิ่มความพิศวงถึงกับวางกระบอไม้ไผ่
 ซึ่งบรรจุน้ำ แล้วจ้องมองดอกไม้ในสระอยู่เป็นเวลานาน จนกระทั่งกระแสลมและ
 กระแสคลื่นพัดพาดอกบอมอร์ออกจากกระแสน้ำวน จากนั้นชายหนุ่มรีบคว้าดอกไม้ช่อ
 นั้นกลับมา เขาได้นำลีลาการลอยของดอกบอมอร์มาประยุกต์สอนร้ายรำให้แก่เพื่อนทั้ง
 2 และช่วยกันคิดวิธีเคลื่อนไหวโดยอาศัยแขนขาเพื่อป้องกันฝ่ายปรปักษ์ วิชาศิลปะจึงเกิด
 ขึ้นด้วยประการฉะนี้

เมื่อทั้งสามหายได้เดินทางกลับถิ่นเดิมแล้ว ต่างตั้งตัวเป็นครูสอนวิทยาบุตรและ
 ศาสนาอิสลาม ปราบกฏว่ามีผู้สนใจสมัครฝึกฝนการต่อสู้แบบซึละจนแพร่หลายออกไป
 ตามลำดับ

2. **กรมพลศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2540 : 298)** ได้สืบเค้าการเกิดซึละ
 โดยเรียก ซึละว่า ดิกา และอธิบายถึงตำนานดิกาไว้ดังนี้

ดิกากำเนิดขึ้นที่เมืองแมกกะ ในอาหรับสมัยก่อน เนื่องจากในสมัยนั้นมีการ
 รบศึกสงครามกันมาก และการรบไม่มีการใช้อาวุธ คงใช้กำลังเป็นการประหัตประหาร
 กันทั้งสองฝ่าย จึงเกิดมีคนดิขึ้นคนหนึ่งชื่อ ไชคินาอุเล็น เป็นผู้คิดวิชาดิกานี้ขึ้น ไชคิ -
 นาอุเล็นคนนี้ เป็นบุตรของไชคินาอะฮลีและเป็นน้องของไชคินาอะสันทั้งสองพี่น้อง
 ต่างก็เป็นทหารเอกของ นบีโมหะหมัด ซึ่งเป็นเจ้าของศาสนาอิสลาม เมื่อเขาได้คิดขึ้น
 แล้วก็ได้ปรึกษาและฝึกหัดกันระหว่างสองพี่น้อง ในท่าต่าง ๆ และเชิงลูกไม้ที่จะเอา

ชนะข้าศึก เมื่อเกิดความชำนาญแล้ว ก็ได้สอนวิชานี้ให้พลทหารอื่น ๆ ต่อไป ครั้นเห็นว่า การใช้มือเป็นสิ่งไม่สะดวกในการสงครามกับทั้งทำลายชีวิตศัตรูได้น้อย ไซคินา อูเด็น จึงได้ประดิษฐ์อาวุธชนิดหนึ่ง ให้ชื่อว่า "กริช" แล้วก็ใช้กริชถือร่าทำศึกทำนองเดียวกับทำมือเปล่า การใช้กริชตอนนี้เป็นยุคที่สอง จากการใช้มือซึ่งเป็นยุคแรก ครั้นต่อมาก็ใช้กระบี่แทนกริช คนเคียวถือ 2 เล่ม โดยถือทั้งขวาและซ้าย ร่าทำเช่นเดียวกันกับการถือกริช

ยุคที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดของศึก เป็นการฝึกทหารเพื่อสู้ข้าศึกสงครามในสมัยนั้น ครั้นต่อมาศตวรรษในการใช้สู้ศึกสงครามที่สำคัญ ๆ มีมากขึ้น เช่นปืนหรืออาวุธอื่นๆ ซึ่งสามารถใช้ได้ดีกว่า สะดวก และทันความประสงค์ จึงเลิกใช้วิชาศึกในการสู้ศึกสงครามและภายหลังวิชาศึกได้แพร่หลายมาในชนชั้นสามัญของอาหรับต่างๆไป ต่อมาจึงได้มีผู้นำวิชานี้มายังชวา ซึ่งเป็นที่ชนผู้นับถือศาสนาอิสลามอยู่มาก วิชาศึกมาถูกคัดแปลงเข้ารูปเดิม อย่างสมัยที่เคยเป็นมาก่อนอีก เช่น มีการใช้กริชและมือปนเปกันไป จนเวลาต่อมาเลิกการใช้กริชหมด คงเหลือแต่การใช้มือเปล่าอย่างเดียว

สำหรับสยาม ปรากฏว่าเข้ามาทางแหลมมลายู สืบเค้าเงื่อนไม่ได้ว่าใครเป็นผู้นำมาทราบเพียงว่าเริ่มฝึกหัดเล่นที่นี้ก่อน แล้วเลกกลายเป็นกีฬาพื้นเมืองอันนิยมเล่นเพื่อความรื่นเริงในงานพิธีของชนชาติไทยอิสลามอย่างหนึ่งจนกระทั่งบัดนี้

3. ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดย อุตุมาน สะตือมา คณะศิลปะ ตำบลบาโจ อำเภอยะหา จังหวัดยะลา (อุตุมาน สะตือมา : สัมภาษณ์) ได้เล่าถึงตำนานชิละ ว่า

ชิละมีต้นกำเนิดมาจากชวา ได้แพร่หลายเข้ามาทางภาคใต้ตอนล่างของไทย แพร่หลายครั้งแรกที่อำเภอยะหริ่ง จังหวัดยะลา และมีการแพร่หลายต่อมาในจังหวัดต่าง ๆ ทางชายแดนภาคใต้ โดยมีตำนานเล่าว่า สมัยหนึ่งพระเจ้ารามัญแห่งชวา มีรับสั่งให้ทหาร 2 คน ไปอารักขาของมีค่ามาไว้ในพระราชวัง ในระหว่างการเดินทางนั้นมีโจรป่าหลายคน บุกรเข้ามาปล้นของมีค่า ทหารของพระเจ้ารามัญเกิดการต่อสู้กับโจรป่า โดยคิดลีลาทำทางชั้นเชิงในการหลอกล่อโจรป่า จนสามารถเอาชนะโจรป่าในขณะนั้น เมื่อกลับ

ปากแหลมกำลังก้มลงจิกปลาในบ่อกินเป็นอาหาร ปลาต่างว่ายแหวกสายน้ำเพื่อหนีปากของนกฟังกะ ฝ่ายภรรยาที่นั่งดูปลาแหวกว่ายในสายน้ำเพื่อหลบหลีกปากนกฟังกะ จึงจดจำเอาลีลาท่าทางของปลามาคิดแปลงผสมผสานกับวิชาต่อสู้ที่สามีสอน ครั้นเมื่อสามิตนตบตีอีก นางจึงใช้วิธีหลอกล่อ ต่อสู้กับสามีจนได้รับชัยชนะ จึงเป็นที่มาของท่าแม่ไม้ในการต่อสู้ด้วยท่าทางหลักอันเกิดจากสตรีเป็นผู้กำหนด จากนั้นค่ายรบจึงได้ฝึกกระบวนการท่าทางการต่อสู้จากแนวคิดของภรรยาตลอดมา

ประวัติความเป็นมาของซีละที่เป็นการละเล่นของชาวไทยมุสลิม ตามที่มีกล่าวมาหลายกระแสนี้สรุปได้ว่า

1. ซีละเกิดที่สุมาตรา โดยเฉพาะเมืองอาเจะ
2. ซีละเกิดในอาหรับก่อนต่อมามีผู้นำเข้ามาในชวา ต่อมาจึงเข้ามาถึงไทย
3. ซีละเกิดจากการปรับปรุงท่าต่อสู้เดิมที่มีอยู่แล้ว ผสมกับศิลปะต่างๆ อันมีบันดลใจต่างๆ คือ
 - ปรับปรุงมาจาก การหมุนลอยของคอกบอมอร์ (อินทนิล) ที่ลอยอยู่ในน้ำ
 - ปรับปรุงมาจาก การหลบหล่อของทหารพระเจ้ารามัญกับโจรป่า
 - ปรับปรุงมาจาก การแหวกว่ายของปลาที่หลบปากนกฟังกะในบ่อน้ำ
 - ปรับปรุงมาจาก ท่าต่อสู้กังฟูของมวยจีน
4. ซีละเกิดในอินโดนีเซีย แพร่หลายมาที่มาเลเซียและปัตตานีโดย นักซีละชื่อ โต๊ะอาโยนำเข้ามาเผยแพร่

จากประวัติความเป็นมาเหล่านี้ ไม่อาจชี้ชัดลงไปได้ว่า ซีละเกิดขึ้นที่ไหน จากการสืบค้นทางประวัติศาสตร์ประกอบตำนานต่างๆ ของซีละ พอจะประมวลความได้ว่า ซีละเกิดขึ้นและมีความเกี่ยวข้องกับบริเวณส่วนที่เป็นมาลายูทวีป คือ หมู่เกาะต่างๆ ที่เรียงรายกันในทะเลจีนใต้ ได้แก่ เกาะสุมาตรา เกาะชวา เกาะบาหลี เกาะบอร์เนียว เกาะสุลาเวสีหรือเกาะเซเลเบส เกาะมะตะกา และเกาะนิวกินี บริเวณนี้ทั้งหมดเดิมเคยได้รับ

อารยธรรมแห่งศาสนาพราหมณ์ และศาสนาพุทธนิกายมหายานจากประเทศอินเดียมาตั้ง
แต่ต้นพุทธศตวรรษที่ 12 (ประยูรศักดิ์ ชลาชนเดชะ 2539 : 67)

ต่อมาพุทธศตวรรษที่ 14 มีพ่อค้าชาวอาหรับได้นำเรือสินค้าลำแรกของชนชาติ
อาหรับ มาติดต่อทำการค้าขาย และเผยแพร่ศาสนาอิสลามเป็นครั้งแรกทางเกาะสุมาตรา
เหนือ เมื่อ พ.ศ. 1389 โดยแวะจอดเรือขึ้นบกที่เมืองท่า อาเจ๊ะ (Atje , Atjeh คืออัจเจ ,
อะแจ , บันดาอัจเจห์) แล้วตั้งเป็นเมืองศูนย์กลางทางการค้าและศูนย์กลางเผยแพร่ศาสนา
อิสลาม จากนั้นจึงเผยแพร่ศาสนาอิสลามต่อไป โดยแผ่ขยายเข้ามาสู่มะละกามลายู ใน
ตอนกลางพุทธศตวรรษที่ 19 และเข้าสู่ตอนใต้ของสยามประเทศ ดังนั้นอิทธิพลของศา
สนอิสลามจึงแพร่กระจายไปทั่วเอเชียตะวันออกเฉียงใต้พร้อมทั้งขยายอาณาเขตกรรณ
ดินแดนต่าง ๆ อย่างไม่สิ้นสุดในปี พ.ศ. 1999 มะละกาอิสลามได้ยกกองทัพเรือมาตีกอง
ทัพเรือของสยามแตกทางนอกฝั่งยะโฮร์ ในสมัยพระบาทสมเด็จพระอินทราชา ทำให้
มะละกาเรืองอำนาจยิ่งขึ้น ซึ่งแต่เดิมเคยส่งเครื่องราชบรรณาการให้แก่กรุงศรีอยุธยา ก็ตก
อยู่ในอำนาจของอิสลามในเวลาต่อมา ในปี พ.ศ. 2017 มะละกาอิสลามแผ่อำนาจถึงตรัง
กานู และเคดาห์ (ไทรบุรี) จนมาถึงปัตตานีและหลายจังหวัดทางภาคใต้ของประเทศไทย
จนถึงนครศรีธรรมราช (ประยูรศักดิ์ ชลาชนเดชะ 2537 : 612)

จากประวัติศาสตร์ของสุมาตราซึ่งเป็นดินแดนของการก่อชีละ โดย
เฉพาะเมืองอาเจ๊ะ ถือเป็นดินแดนแห่งแรกของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ประชา
กรได้หันมานับถือศาสนาอิสลาม เมืองอาเจ๊ะ เป็นเมืองที่ต้องสั่งซื้อข้าว เครื่องนุ่งห่มจาก
บริเวณอื่นๆ จึงมีการติดต่อกับอินเดีย จีน อาหรับ ตั้งอยู่บริเวณชายฝั่งทิศตะวันออกเฉียง
เหนือของเกาะสุมาตรา เป็นเมืองที่มีความสำคัญ เชิงพาณิชย์นำวิ โดยเฉพาะการค้า
ทองคำ พริกไทย และผ้า จึงมีการทำศึกสงครามกับดินแดนอื่นๆ ที่ต้องการเข้ามาครอบ
ครองควบคุมดินแดน เมืองอาเจ๊ะมีความเจริญรุ่งเรืองมาก ในขณะเดียวกันเมืองอาเจ๊ะ
หรือ อัจเจห์ ก็ต้องเป็นเมืองที่มีการทำศึกสงครามในฐานะต้องปกป้องดินแดนตนเองอยู่
เสมอ ดังนั้นอาเจ๊ะ จึงเป็นแหล่งผลิตอาวุธมีคม เช่น ดาบ กริช เป็นต้น (ภูวคณ ทรง
ประเสริฐ 2539 : 55 57)

ดังนั้น เมืองอาเจ๊ะ จึงเป็นเมืองที่มีสำนักฝึกวิทยายุทธอยู่มากมาย โดยเฉพาะ เมื่ออาหรับเข้ามาที่อาเจ๊ะและได้มาตั้งครัวเรือน มีการเผยแพร่วิทยาอิสลามแล้วยังนำศิลปะการต่อสู้แบบอาหรับมาถ่ายทอดไว้ในเมืองด้วย ดังนั้นศิลปะการต่อสู้ของอาเจ๊ะ ในเกาะสุมาตรา จึงเป็นการหลอมรวมระหว่าง ศาสนากับการทำสงคราม และเป็นศิลปะการต่อสู้ที่มีชื่อเสียงทำให้มีผู้เดินทางเข้าไปศึกษากันอยู่เนืองนิจ

จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เมื่อนำมาพิจารณาพร้อมกับตำนานชีละของผู้รู้ต่าง ๆ สรุปได้ ดังนี้

1. เกาะสุมาตราทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ มีเมือง อาเจ๊ะ เป็นเมืองท่าศูนย์กลางการค้าขาย การศาสนา และการศึกสงครามมีสำนักวิทยายุทธหลายแห่ง ได้รับอิทธิพลมาจากชาวอาหรับ ผสมผสานกับศิลปะของชาวอาเจ๊ะเอง
2. ตามประวัติชีละของกรมพลศึกษา กล่าวถึง ชาวอาหรับที่เป็นผู้คิดวิชาดีกา คือ นายไซคินาอุเล็น แล้วมาร่วมกันฝึกกับพี่ชายชื่อ นายไซคินาอะสัน ทั้งสองช่วยกันสอนวิชาดีกาหรือชีละให้กับพวกทหารอื่น ๆ ไว้ป้องกันตัว ต่อมาวิชานี้จึงแพร่หลายเข้ามาในชวา
3. ตามประวัติของประพนธ์ เรืองณรงค์ ที่กล่าวอ้างถึง มูบิน เซปาร์ด (Mubin Shepherd) กล่าวถึงเมืองอาเจ๊ะ ซึ่ง บุฮันนุดดิน ชัมชุดดิน และฮามินนุดดิน เดินทางไปศึกษาการต่อสู้ในสำนักวิทยายุทธ ขณะที่ศึกษาอยู่ ฮามินนุดดิน เกิดค้นพบกระบวนการทำทางในการหลบหลีกและต่อสู้กับคู่ต่อสู้ จากดอกอินทนิลที่ร่วงหล่นลงสู่กระแสน้ำตกที่มีระลอกคลื่นหมุนเวียน และดอกอินทนิลลอยดอยหลัง จึงคิดลีลาท่าทางผสมผสานกันระหว่างความรู้จากสำนักในเมืองอาเจ๊ะ กับการเคลื่อนไหวของดอกไม้และได้กลับมาสอนเพื่อนและเผยแพร่ความรู้ต่อไป

ดังนั้นหลักฐานดังกล่าวอาจนำไปสู่การวิเคราะห์ถึงที่มาของชีละ ได้ว่า

ชีละเกิดจากท่าทางการต่อสู้ด้วยมือเปล่าของชาวอาหรับ สันนิษฐานว่าผู้คิดการต่อสู้ด้วยมือเปล่า คือ นายไซคินาอุเล็นและนายไซคินาอะสัน ได้รับความนิยมน

แพร่หลายเข้าสู่ เกาะสุมาตรา เมืองอาเจ๊ะ อันเป็นเมืองที่มีสำนักวิทยายุทธมากมาย เพราะบ้านเมืองมักจะมีการทำศึกสงครามอยู่เนืองนิจ

ชีละได้ถูกพัฒนาขึ้นสันนิษฐานว่า เริ่มที่เมืองอาเจ๊ะ โดยนายฮามินนุคคิน ผู้ที่เข้าศึกษาวิทยายุทธในสำนักขณะกำลังพักใกล้สระน้ำที่มีน้ำไหลจากหน้าผาสูงชัน เห็นสายน้ำและดอกอินทนิลในสระน้ำจึงนำมาเป็นแนวคิดกระบวนการต่อสู้อด้วยการหลอกล่อ หมุนตัว การก้าวเท้าไปข้างหน้าและถอยหลัง เจกเช่นเดียวกับ การหมุนวนของสายน้ำและการกระแสน้ำที่พัดพาให้ดอกอินทนิลลอยดอยหลัง จากนั้นฮามินนุคคิน จึงสอนลีลาชั้นเชิงให้สหาย 2 คน คือ บุษันนุคคิน กับ ชัมชุกคิน แล้วกลับไปเผยแพร่ทั่วเกาะสุมาตราตะวันตก

ด้วยอิทธิพลของสงครามและการเผยแพร่ลัทธิศาสนา ทำให้ศิลปะการต่อสู้แบบชีละแพร่กระจายไปทั่วแหลมมลายู และผ่านเข้ามาถึงตอนล่างของภาคใต้คือ ปัตตานี ยะลาน ราธิวาส สตูล สงขลา และบางส่วนของพัทลุง ได้ยอมรับเอาการต่อสู้แบบชีละมาใช้ในการต่อสู้และป้องกันศัตรู พยายามปรับปรุงรูปแบบการเล่นชีละให้เหมาะสมกับสถานะของแต่ละท้องถิ่น ครั้นเมื่อบ้านเมืองสงบศึก การฝึกชีละก็ยังคงดำเนินต่อไปเรื่อย ๆ และเพื่อพิสูจน์ความสามารถของแต่ละสำนัก จึงมีการพิสูจน์ฝีมือด้วยการแข่งขันการต่อสู้ชีละกัน สำนักแต่ละแห่งจึงต้องคิดค้นเทคนิคลีลาชั้นเชิง จนเกิดเป็นการผสมผสานกันทำรำ ปราภกว่าในยะลามีการตั้งสำนักฝึกวิทยายุทธวิธีในการต่อสู้ จนเป็นเหตุให้สองสามีภรรยาครอบครัวหนึ่งมีค่ายฝึกเป็นของตนเอง แต่ด้วยความขี้หึงของสามี ทำให้ภรรยาเกิดแรงกดดัน จึงคิดหาวิธีป้องกันตัวเองจากการถูกสามีตีขี้เป็นประจำ แรงบันดาลใจนี้เกิดขึ้นเมื่อนางได้พบเห็นนกฟังกะจิกกินปลาในบ่อน้ำ จึงนำท่าทางการแหวกว่าย วนเวียน การกลับลำตัวของปลามาปรับประยุกต์ใช้กับการต่อสู้แบบชีละ จนปรากฏผลว่านางสามารถเอาชนะสามีจากการต่อสู้เมื่อสามีตีขี้ได้สำเร็จ กลายเป็นแนวทางในการฝึกชีละอีกทางหนึ่ง และเงื่อนที่มาของท่าแม่ไม้อันเกิดจากสตรีเพศแม่เป็นผู้คิดทำ การประชันฝีมือระหว่างสำนักก็ยังคงมีการแข่งขันกันอยู่เสมอ แต่ละสำนักสร้างลูกศิษย์เพื่อออกไปประชันกับสำนักอื่น ๆ ดังนั้นเพื่อเป็นการระลึกถึงพระคุณครูบาอาจารย์ การ

มาพระราชวังได้รับการชื่นชมยกย่อง พระเจ้ารามัญจึงโปรดให้ทหารที่ต่อสู้กับโจรป่า ฝึกซ้อมการต่อสู้ให้เหล่าทหาร โดยการคัดแปลงท่าทางในการต่อสู้มาจากลีลาท่าทางการต่อสู้กับโจรป่า และได้รับการสืบทอดการเล่นซึละมาจนปัจจุบัน

4. ประพนธ์ เรื่องณรงค์ (2523 : 167) ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับการแสดงซึละในภาคใต้ว่า ลีละในภาคใต้ส่วนใหญ่มุ่งศิลปะการรำมากกว่าศิลปะการต่อสู้ และยุทธการพิชิตคู่ต่อสู้ นั้นจะมีมวยจีนหรือกังฟูปนเปื้อนอยู่ด้วย บางท่านให้ความเห็นว่า ต้นกำเนิดลีละอาจสืบเนื่องมาจากพ่อค้าจีนนำศิลปะกังฟูมาเผยแพร่แล้วผสมผสานกับศิลปะการต่อสู้ของชาวมลายู เหตุผลนี้ก็ยังสรุปแน่นอนไม่ได้

5. ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดย ฮัญญี สุกโกะ มะชะเหรัมย์ นักซึละผู้ยิ่งใหญ่แห่งอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ด้วยวัย 75 ปี ใช้ชีวิตการเป็นนักซึละมาร่วม 50 ปี ได้อธิบายถึง ซึละในจังหวัดสงขลาว่า

ซึละเกิดขึ้นที่อิน โคนีเซียมานานนับพันปี สมัยหนึ่งมีชาย 3 คน พี่น้องเดินทางอพยพ ออกจากประเทศอิน โคนีเซียมายังมาเลเซียและภาคใต้ของไทย คือ

โต๊ะบิโล เข้ามาสอนซึละอยู่ที่รัฐกลันตันและเสียชีวิตที่นั่น

โต๊ะรอซอน เข้ามาสอนซึละอยู่ที่รัฐเกดาห์และเสียชีวิตที่นั่น

โต๊ะอาโย เข้ามาในปีตตานีและเดินทางมาสอนซึละ ที่อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา เสียชีวิตที่อำเภอเทพาและมีหลุมฝังศพอยู่ที่อำเภอเทพา (สุกโกะ มะชะเหรัมย์ : สัมภาษณ์)

6. ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดย เส็น เหลาะหมาน (เส็น เหลาะหมาน : สัมภาษณ์) ได้เล่าถึงตำนานซึละว่า

ครั้งหนึ่งมีสามี ภรรยา คู่หนึ่ง มีค่ายต่อสู้เป็นของตนเองโดยสามีเป็นอาจารย์สอนการต่อสู้และเป็นคนขี้หึงมาก ฝ่ายภรรยามักจะถูกสามีตบตีเสมอเมื่อออกจากบ้าน ด้วยไม่เชื่อใจคิดว่าภรรยาต้องไปมีชู้ วันหนึ่งภรรยาหิวถึงไปตักน้ำในบ่อ พบนกฟังกะ

ประชันชิละจึงต้องมีการรำไหว้ครูก่อนทุกครั้ง ทั้งยังใช้เป็นกติกาในการแข่งขันด้วย หากมีศึกสงครามก็ร่วมมือกันต่อต้านข้าศึกของประเทศ ในที่สุดการศึกสงครามยุติลง แต่การประลองวิทยายุทธยังคงได้รับความนิยมอยู่อย่างต่อเนื่อง ในระยะแรก ๆ ก็แข่งขันอยู่ในท้องถิ่น ต่อมาจึงมีการเดินทางไปแข่งขันกันในต่างถิ่น จนชิละกลายเป็นกีฬาพื้นเมือง ที่มีการตั้งกฎกติกา มีการแพ้-ชนะในการแข่งขันจนเป็นที่ยอมรับไปทั่วโลก แม้แต่ในประเทศไทยก็เคยเป็นเจ้าภาพในการจัดการแข่งขันชิละระดับโลก ในปี พ.ศ. 2539 ที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยมีประเทศต่าง ๆ เข้าร่วมแข่งขัน 22 ประเทศ เช่น ไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ บรูไน อังกฤษ อเมริกา ฝรั่งเศส เป็นต้น สำหรับในประเทศไทยนั้นได้ส่ง เส็น เหลาะหมาน เป็นตัวแทนในการแข่งขันจนสามารถแข่งเข้ารอบชิงชนะเลิศ ก่อนแข่งในรอบสุดท้ายได้มีการตรวจสอบอายุผู้เข้าแข่ง เนื่องจากไม่มีการตรวจสอบแต่แรก ปรากฏว่า เส็น เหลาะหมาน อายุ 47 ปี จึงหมดสิทธิ์แข่งขันต่อเพราะอายุเกินไป 2 ปี เนื่องจากกติกากำหนดให้ผู้แข่งมีอายุไม่เกิน 45 ปี ทำให้ประเทศไทยซึ่งอาจจะได้รับเหรียญทองเป็นต้องหมดสิทธิ์ไป ในช่วง พ.ศ. 2512-2531 เส็น เหลาะหมานเข้าแข่งขันมาตลอด เขาเป็นนักชิละที่มีพลังกำลังมาก มีเทคนิค ชั้นเชิงสูง เคยแข่งขันทั่วภาคใต้ตอนล่างและในมาเลเซียมาหลายครั้ง สามารถเอาชนะคู่ต่อสู้ได้ตลอดจนมีชื่อเสียงไปทั่ว

องค์ประกอบของการละเล่นชิละ

การละเล่นชิละทั้งในบทบาทของกีฬาพื้นเมืองและการแสดงพื้นเมือง ต้องมีองค์ประกอบของการละเล่นเหมือนกัน คือ ประกอบด้วย ผู้เล่น เครื่องแต่งกาย เครื่องดนตรี สถานที่ โอกาสที่ใช้ในการแสดง หากขาดอย่างใดอย่างหนึ่งการละเล่นชิละก็จะไม่สมประกอบและไม่สามารถเล่นได้องค์ประกอบต่าง ๆ เหล่านี้มีรายละเอียดดังนี้

1. ผู้เล่น

การเล่นชี่ละนิยมกันในหมู่ชาวไทยมุสลิม เพราะเป็นการเล่นที่ต้องใช้พลังกำลัง และมีท่าทางโลดโผน แบ่งการแสดงตามจำนวนผู้เล่นได้เป็น 3 ชนิด คือ

1.1 การรำชี่ละเดี่ยว คือการโชว์ลวดลายท่าทางของชี่ละเพียงคนเดียว นิยมรำทำไหว้ครู ชี่ละ สามารถนำมาแข่งขันเพื่อโชว์ท่าสวยงามได้ ชี่ละชนิดนี้ไม่มีท่าทางการต่อสู้ ท่าทางจึงมุ่งไปในการแสดงถึงลีลาการก้าวเท้า ถอนเท้า หมุนลำตัว การตั้งลำแขน และพลังของกล้ามเนื้อ

1.2 การรำชี่ละคู่ คือการต่อสู้กันของคนเพียง 2 คน ลักษณะการรำชี่ละคู่มี 2 ลักษณะ คือ

1) ชี่ละคู่เพื่อการแข่งขัน จัดเป็นกีฬาพื้นบ้าน ผู้เล่นมี 2 คน เป็นฝ่ายรุกกับฝ่ายรับ มีการตัดสิน แพ้-ชนะ และมีกติกาการแข่งขันโดยดูท่าทางจากการถูกคู่ต่อสู้ทำให้ล้มลงและหาวิธีกันแก้อย่างมีชั้นเชิง ผู้เล่นชี่ละคู่เป็นผู้ชายต้องเป็นผู้มีร่างกายแข็งแรงมีการฝึกซ้อมมาอย่างดี มิฉะนั้นอาจจะได้รับบาดเจ็บจากการแข่งขันได้

2) ชี่ละคู่เพื่อโชว์ความสวยงามของท่าทางการต่อสู้ ดังนั้นท่าต่อสู้จึงไม่เป็นอันตราย เพราะเป็นการแสดงเล่นไม่เอาจริง ชี่ละชนิดนี้จะใช้ผู้ชายหรือผู้หญิงเล่นก็ได้ เพราะท่าการต่อสู้เป็นเพียงการสาธิตทำเท่านั้น ในปัจจุบันสถานศึกษาหรือปอเนาะหลายแห่งมีการส่งเสริมการเล่นชี่ละมากขึ้น จึงมีการฝึกหัดให้เด็กนักเรียนรำรำชี่ละและต่อสู้แบบชี่ละเพื่อแสดงความสวยงามและเป็นการอนุรักษ์ศิลปะวัฒนธรรม

1.3 การรำชี่ละหมู่ คือการรำชี่ละทีละหลายคน ตั้งแต่ 4 คนขึ้นไปเพื่อโชว์ความสวยงามและความพร้อมเพรียง ในลักษณะการแสดงพื้นเมือง แสดงกระบวนการท่าต่อสู้ต่างๆไม่เน้นการแข่งขันแพ้ชนะ คล้ายการโชว์แม่ไม้มวยไทย ผู้แสดงมีทั้งผู้ชายและผู้หญิงปะปนกันอาจแสดงได้ตั้งแต่ 4 คนถึง 100 คนขึ้นไป

2. เครื่องแต่งกาย

ลักษณะการแต่งกายชิละมีรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์ตามแบบไทยมุสลิมในภาคใต้ของไทย ชิละประเภทการแสดงพื้นเมืองกับประเภทกีฬาพื้นเมืองมีการแต่งกายคล้ายคลึงกัน ในสมัยก่อนชาวมุสลิมนิยมฝึกชิละเพื่อใช้ในการป้องกันตัว บางคนฝึกเพื่อต้องการเป็นนักชิละแท้ ๆ แต่บางคนฝึกชิละมาแกปูโละ คือ เล่นชิละโชว์เพื่อแลกกับข้าวเหนียวมารับประทาน ดังนั้นจึงรับจ้างแสดงชิละในงานเทศกาลต่างๆ งานที่มีผู้ว่าจ้าง จะมีการตอบแทนด้วยข้าวเหนียว จึงนิยมเรียกชิละมาแกปูโละ การแต่งกายชิละจึงมี 2 ชนิด คือ การแต่งกายแบบชิละนักสู้ กับ ชิละมาแกปูโละ

การแต่งกายแบบชิละนักสู้ คือ นักชิละที่มีการแข่งขันการต่อสู้ มีกติกาและมีแพ้-ชนะ การแต่งกายชนิดนี้จึงเป็นการแต่งกายที่รัดกุม เรียบง่าย

การแต่งกายแบบชิละมาแกปูโละ คือ นักชิละที่โชว์ศิลปะการต่อสู้ มีการแสดงท่าหลอกล้อ ท่าทุ่ม ท่าแพ้-ชนะ และมีดนตรีบรรเลงประกอบจังหวะอย่างคึกคักสนุกสนาน การแต่งกายชนิดนี้จึงเป็นการแต่งกายสวยงามกว่าชิละนักสู้

เครื่องแต่งกายประกอบด้วย

2.1 เสื้อ แต่เดิมนิยมสวมเสื้อ คือ โละบลาอ (Telok Balanga เป็นชื่อเมืองทางภาคเหนือของชวา) ลักษณะเป็นเสื้อคอกลม อาจมีคอตั้งแบบคอสั้นหรือไม่มีก็ได้ ผ่าหน้าครึ่งหนึ่ง คัดกระดุม 3 เม็ด แขนเสื้อกระบอกยาวจรดข้อมือ ต่อมาชิละเป็นกีฬาพื้นเมืองมีการแข่งขันจึงนิยมสวมเสื้อยืดอกกลมหรือปกก็ได้ แขนสั้น หรือมีเสื้อประจำตัวประจำสำนักของตนเอง เพื่อบอกชื่อ สำนักของนักชิละ เป็นผ้าดิบ ปักลายหรือชื่อบนหน้าอก แขนสั้น คอกลม

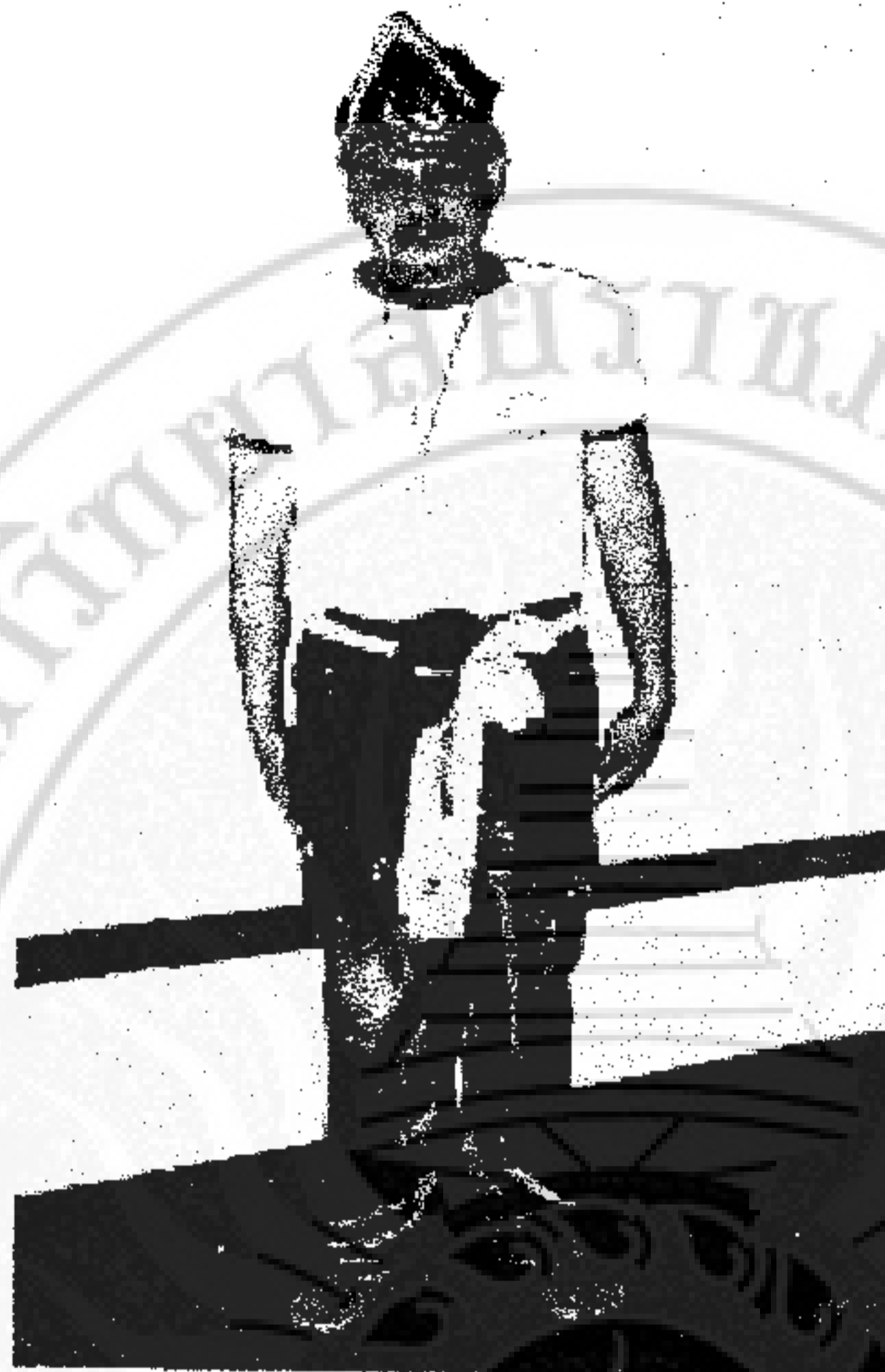
การเล่นชิละจึงเป็นกีฬาพื้นเมืองที่ได้รับความนิยมอยู่เป็นเวลานานในภาคใต้ของไทย จึงเริ่มมีการโชว์ท่าทางชิละแทนการต่อสู้ ชิละจึงมีบทบาทเป็นทั้งกีฬาพื้นเมืองและการแสดงพื้นเมืองประเภทการต่อสู้ ปัจจุบันชิละได้เสื่อมความนิยมลง สำนักชิละเกือบจะสูญสิ้นไปจากเมืองไทย ทั้งนี้เพราะอิทธิพลของมวยไทยเข้ามาแทนที่ เพราะมวยไทยมี

การต่อสู้ที่ว่องไว รวดเร็ว และน่ากลัวกว่าชิละ ประกอบกับวัฒนธรรมสังคมเมืองและ วัฒนธรรมตะวันตกแพร่หลายไปทั่วท้องถิ่น ทำให้ประชาชนหันไปสนใจวัฒนธรรมใหม่ และทอดทิ้งวัฒนธรรมพื้นบ้าน จนทำให้ชิละเสื่อมความนิยมไปในที่สุด จึงควรมีการ อนุรักษ์ส่งเสริมเพื่อความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนไทยมุสลิม

2.2 กางเกง นุ่งกางเกงขายาวปลายขาบานเล็กน้อยแบบกางเกงจีน ปัจจุบันการ นุ่งกางเกงไม่มีกฎเกณฑ์เฉพาะ อาจนุ่งกางเกงทรงรีวยาว หรือยีนส์ หรือกางเกงวอร์มก็ได้ ผ้าพันเอว นิยมนุ่งผ้าลิกัด ซึ่งเป็นผ้าจากอินเดียลักษณะผ้าเป็นผ้าถุงลายขวางหรือตาหมากรุก ใช้วิธีพันรอบเอวทบซ้อนกันด้านหน้าท้องขวาทบซ้าย หรือซ้ายทบขวาก็ได้ แล้วจึงมัดขวามวดไว้ที่เอว แต่เดิมมีการใช้ผ้าอาเจ๊ะ ซึ่งเป็นชื่อผ้าที่ได้ชื่อมาจากเมืองอาเจ๊ะ ซึ่งเป็นเมืองที่ได้รับศิลปะการต่อสู้แบบชิละมาจากอาหรับ และเป็นเมืองท่าศูนย์กลางการค้า มีผ้ามาขายในเมืองอาเจ๊ะ และมีการส่งผ้ามาจากเมืองอาเจ๊ะ ไปขายทั่วถึง ปลายแหลมมลายู ลายของผ้าอาเจ๊ะ เป็นลายคดแบบลายคดกริชยาวตามแนวนอนหรือ อาจเป็นลายมัดหมี่ ปัจจุบันนิยมใช้ผ้าชอแคะ คือผ้าทอยกด้วยด้ายเงินด้ายทอง หรือผ้าปาเต๊ะ

2.4 ผ้าคาดเอว คือ ผ้าลือปัก ใช้ผูกคาดทับผ้าปาลิกัดอีกชั้นหนึ่ง ชิละบางคน ไม่ใช้ก็มี แต่เพื่อป้องกันไม่ให้ผ้าหลุด เนื่องจากการเล่นชิละมีท่าโลดโผนมาก อาจทำให้ ผ้าปาลิกัดหลุดได้ ชิละบางคนไม่ใช้ผ้าลือปักแต่ใช้เข็มขัดคาดทับผ้าปาลิกัด แล้วมัดผ้าทับเข็มขัดอีกทีหนึ่ง หากเป็นชิละที่ใช้กริชจะนำกริชหนีบไว้กับผ้าลือปัก

2.5 ผ้าโพกศีรษะ คือ ผ้าสตาแงพับเป็นรูปสามเหลี่ยมใช้โพกศีรษะหรือใช้พัน รอบศีรษะ แทนหมวกสำหรับชิละนักสู้ ส่วนชิละมาแถบูละจำเป็นต้องเล่นชิละในงาน ต่าง ๆ บางครั้งเล่นให้ราชอาคันตุกะมาเลเซีย หรือเล่นในงานโต๊ะอิหม่าม จึงนิยมใส่ หมวกชอแคะ แทนการโพกศีรษะผ้าสตาแง

ภาพที่ 1 เครื่องแต่งกายชิละ

โดย เส้น เหลาะหมาน หัวหน้าคณะเส้น การิม

ในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีการแต่งกายชิละตามรูปแบบการเล่นชิละของมาเลเซีย คือการสวมเสื้อ คือ โละบลางอไว้นอกผ้าปาติกัตโดยไม่ต้องคาดผ้าลือปัก และสวมหมวก ซอแกะ มักนิยมแต่งกันในบางท้องที่ของจังหวัดสตูล ปัตตานี นราธิวาส และยะลา ทั้งนี้ไม่ได้มีกฎเกณฑ์บังคับว่าต้องสวมหมวกซอแกะ บางคนอาจใช้ผ้าสตาแงก็ได้

3. เพลงและเครื่องดนตรี

เครื่องดนตรีประกอบการเล่นซ้ละทุกประเภท ประกอบด้วยเครื่องดนตรี 4 อย่าง คือ ปี่ชวา กลองทนตัวผู้ กลองทนตัวเมีย และฆ้อง ใช้ประกอบการเล่นซ้ละ ดังนี้

3.1 ลักษณะของเครื่องดนตรี

1) ปี่ชวา ลักษณะของปี่ชวากับปี่ฮ้อมีลักษณะเหมือนกับปี่ทางภาคกลาง ได้แก่ ปี่ขนาดเล็กมีเสียงแหลมสูงเรียกว่าปี่นอก หรือ ปี่ยอด ปี่ขนาดกลางเรียกว่า ปี่กลาง ปี่ขนาดใหญ่มีเสียงทุ้มเรียกว่าปี่ใน หรือปี่ตัน ดังนั้นปี่คงจะเปรียบเป็นปี่ยอด ส่วนปี่ฮ้อคงจะเปรียบเป็นปี่ตัน แต่ปี่ทุกชนิดรวมเรียกว่าปี่ชวา ลักษณะของทำด้วยไม้เนื้อแข็ง ปากบานกว้างเรียกว่าลำโพงหรือปากล่อซุณา ส่วนลำปี่ทรงยาวเรียวยาวเล็ก ปลายเรียกว่า เลาปี่ หรือ บาแตซุณา มี 6 รู ส่วนปลายปี่เสียบกำพรวดเรียกว่า ยะนารี และส่วนกำพรวดเสียบลิ้นปี่เรียกว่าปี่เป๊ะ ทำด้วยใบโคคนค (ใบตาล) หรือโลหะก็ได้ ปี่ชวามีขนาดเล็กกว่าปี่ฮ้อ (ลำโพง ไซยสาลี 2542 : 96) เพราะได้รับอิทธิพลมาจากชวา ลักษณะปี่ยาวหรือปี่ฮ้อ มี 2 ท่อนถอดได้ ช่วงล่างปากปี่มีลักษณะบานใหญ่เป็นลำโพงเรียกว่า ฮ้อปี่ นิยมผูกผ้าดิบรอบปากปี่ เรียกว่า ด้ายราด ตอนบนทำด้วยไม้เนื้อแข็ง ลำปี่มี 7 รู เรียกว่า เลาปี่หรือคันที่ ถัดลงมามีกระบังลมทำด้วยไม้หรือเปลือกหอยเป็นแผ่นกลมเล็ก มีรูกลางแผ่นไว้สอดกำพรวดซึ่งทำด้วยไม้หรือแผ่นทองเหลือง ด้านปลายกำพรวดเสียบลิ้นปี่ทำด้วยใบตาล

ปี่ชวา คณะเส้น การิม (เส้น เหลาะหมาน : สัมภาษณ์) เรียกว่า สุนวาหรือปี่ชวา ลักษณะของปี่ชวากับปี่ฮ้อมีลักษณะเหมือนกับปี่ทางภาคกลาง ได้แก่ ปี่ขนาดเล็กมีเสียงแหลมสูงเรียกว่าปี่นอก หรือ ปี่ยอด ปี่ขนาดกลางเรียกว่า ปี่กลาง ปี่ขนาดใหญ่มีเสียงทุ้มเรียกว่าปี่ใน หรือปี่ตัน ดังนั้นปี่สุนวา คงจะเปรียบเป็นปี่ยอด ส่วนปี่ฮ้อคงจะเปรียบเป็นปี่ตัน แต่ปี่ทุกชนิดรวมเรียกว่าปี่ชวา

ภาพที่ 2 ปี่ชุนวา
โดย นายคอเลาะ สมาน

2) ฆ้อง เป็นเครื่องดนตรีชนิดหนึ่งที่ใช้ประกอบการเล่นซ�ละ เป็นฆ้อง
เคี้ยว ใบใหญ่ ในภาษามลายูอาจเรียกว่า ชง หรือบางครั้งเรียก ฆ้องว่า ตะเวาะ หรือ
โหม่ง มีขนาดใหญ่มากทำจากทองเหลืองหล่อ ตรงกลางป้อนูนเป็นรูปวงกลม ขอบ
ของฆ้องอาจจะวาดรูปลวดลายต่างๆ ส่วนไม้ตีฆ้องใช้ไม้เนื้อแข็งเหลาให้มีค้ำมือตรง
กลมยาว ส่วนค้ำมือเหลาไม้ให้นูนกลมหนาแล้วใช้ขี้ยางพาราพันให้เป็นลักษณะกลมมน
ขนาดเท่ากำมือ บางครั้งใช้ผ้าดิบพันรอบๆอีกชั้นหนึ่งก็ได้

ในกรณีที่บางครั้งไม่มีฆ้องขนาดใหญ่ อาจจะใช้ฆ้องขนาดเล็กแทนก็ได้ แต่ไม่
จำเป็นต้องแขวนในราว ใช้มือผู้ตีหิ้วแล้วตีได้เลย

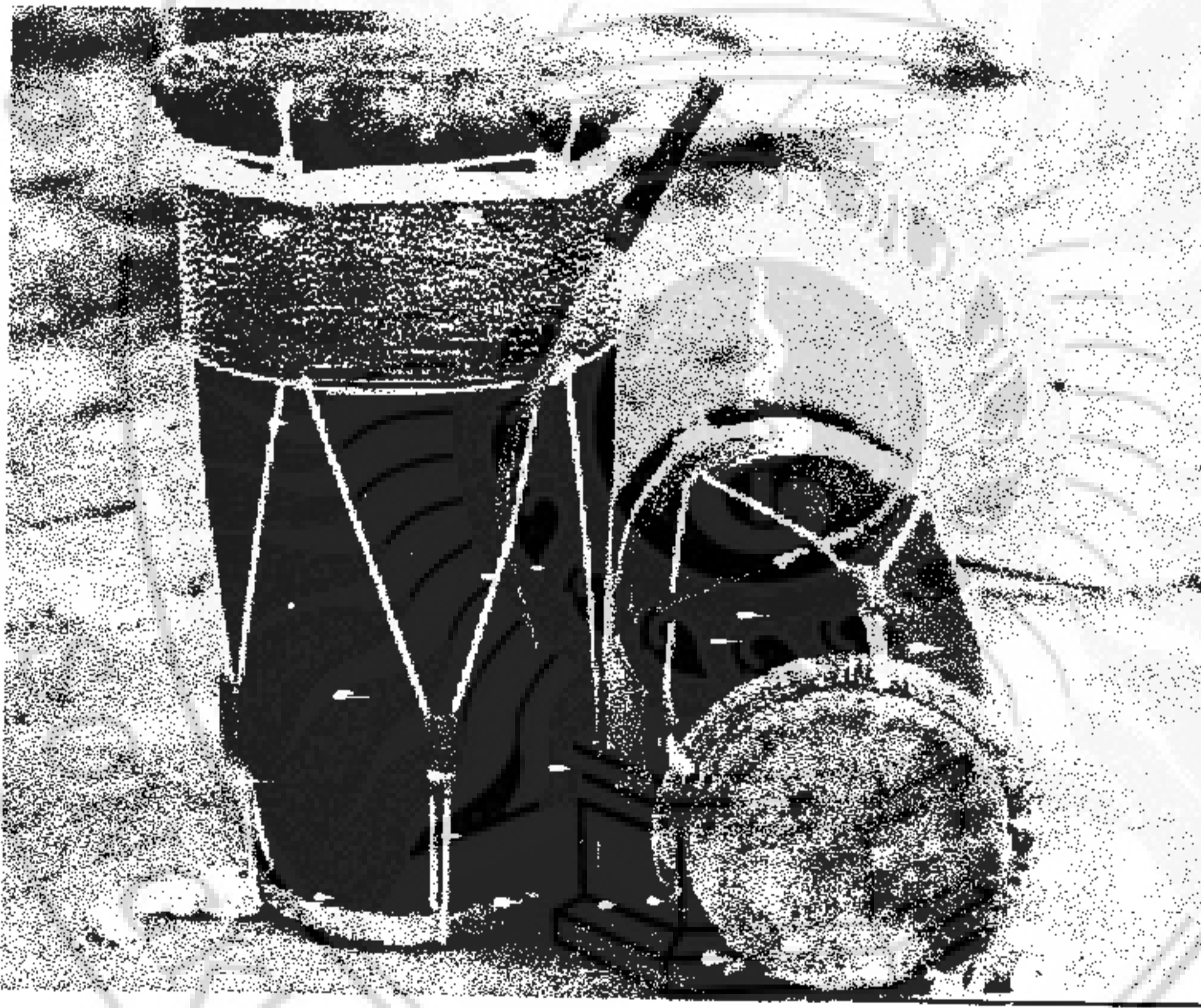
ภาพที่ 3 ผนัง
ผนังคณะเสนาธิการ

3) กลองทนต์ มี 2 ขนาด คือ ลูกใหญ่และลูกเล็ก มีลักษณะดังนี้
ทนต์ลูกเล็ก เรียกว่า ทนต์ลูก หรือทนต์ตัวผู้ ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางด้านหน้ากลอง
ประมาณ 9-12 นิ้ว ทางหน้าใหญ่ ส่วนทางหน้าเล็กเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 8-11 นิ้ว
ความยาวประมาณ 23-27 นิ้ว มีเสียงเล็ก ตีด้วยมือทั้ง 2 หน้า

ทนต์ลูกใหญ่ เรียกว่า ทนต์แม่ หรือ ทนต์ตัวเมีย ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางหน้ากลอง
ด้านใหญ่ 10-13 นิ้ว หน้ากลองด้านเล็กขนาด 9-11 นิ้ว ความยาว 23-2 นิ้ว ด้านใหญ่ตี
ด้วยไม้ ด้านเล็กตีด้วยมือ มีเสียงทุ้ม

กลองทั้งสองชนิดทำจากไม้เนื้อแข็ง เช่น ไม้ประดู่ ไม้ขนุน เลือกต้นที่มีลำต้นขนาดใหญ่แก่จัดไม่มีรู ไม่มีตา เลื่อยให้ความยาวมีขนาดตามต้องการ ใช้ขวานตากผิวภายในให้มีรูปร่างตามต้องการ ด้านในชุดให้กลวง แต่งผิวนอกด้วยกระดาษทรายให้เรียบ หนึ่งหน้าทนใช้หนังวัว หนังควาย หนังแพะ ขึ้นหน้าทนด้วยน็อตครึ่งแล้วใช้เส้นหวาย ร้อยโยงหน้าทน 2 ด้านแบบฟันปลา ดึงให้หน้าทนตึงจึงใช้หวายหรือเชือกในลอนพันรอบคอทน แล้วเอาหวายพันทับซ้ำ

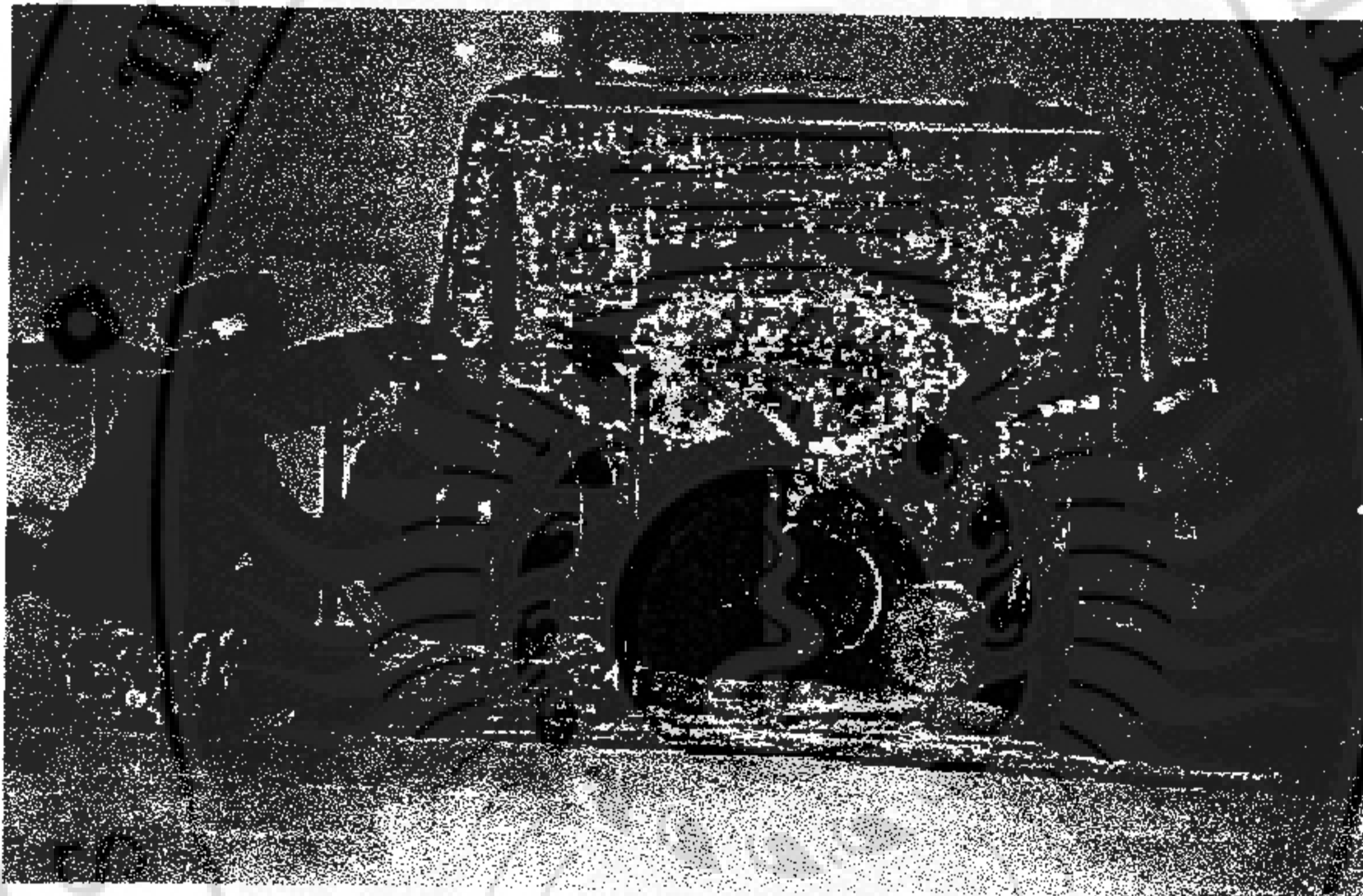
ไม้ตีทนทำจากไม้เนื้อแข็งใช้ขวานตากแต่งให้เป็นรูปกลมยาว ตรงกลางโค้งงอเข้าด้านใน ขนาดกลมเท่านิ้วหัวแม่มือ ขนาดยาว 10-12 นิ้ว ใช้ตีหน้าทนด้านใหญ่

ภาพที่ 4 กลองทนต์ัวผู้ ตัวเมีย
กลองคณะเส็น การิม

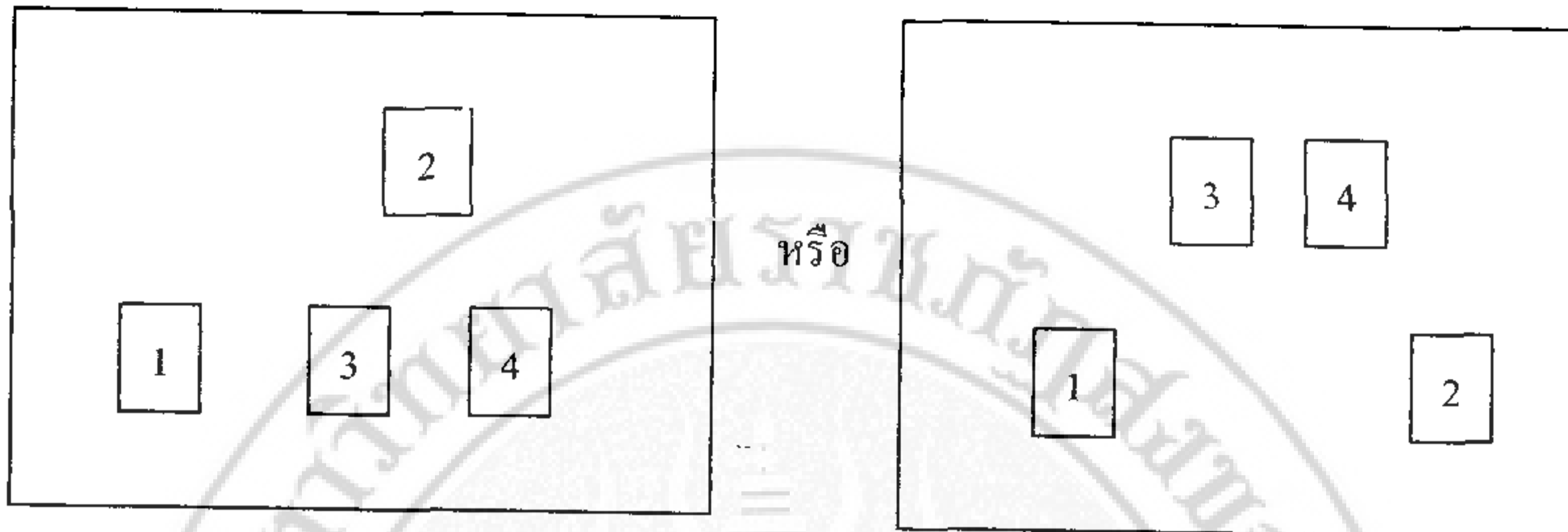
3.2 ลักษณะการตั้งวงดนตรี

เครื่องดนตรีมีความสำคัญต่อการเล่นซี้ละมาก เพราะมีจังหวะเร่งเร้าให้ทำต่อผู้ดูก็คึกคักมากขึ้น วงดนตรีนิยมตั้งหลังผู้เล่น หรือ ด้านข้างซ้ายหรือขวาของสถานที่เล่นซี้ละ ถ้าซี้ละเล่นในสังเวียนวงดนตรีจะตั้งข้างล่างนอกสังเวียน สำหรับการแต่งกายของนักดนตรีไม่เน้นความสำคัญ เป็นการแต่งกายแบบปกติในชีวิตประจำวัน ถ้างานไหนที่ไปเล่นเป็นงานสำคัญ นักดนตรีก็จะแต่งกายด้วยเสื้อผ้าที่สวยงามกว่าปกติ

ภาพที่ 5 ลักษณะการตั้งวงดนตรี
คณะเส็น การิม

การจัดตั้งเครื่องดนตรี ไม่ควรให้เปียและฆ้องนั่งใกล้กันเพราะเป็นเครื่องดนตรีมีเสียงแหลมทั้งสองชนิด ควรให้กลองทนม 2 ลูกคั่นกลาง เพื่อให้เสียงดังอย่างกลมกลืนกัน มีแผนผังการนั่งดังนี้

1. หม่อง 2. ปี่ 3. กลองทนต์ัวเมีย 4. กลองทนต์ัวผู้

การตั้งหม่องควรให้หันด้านปุ่มหม่องออกนอกเวทีผู้ตีจะนั่งด้วยทำอะไรก็ได้ไม่จำกัด
การจัดตำแหน่งของปี่ควรให้อยู่ห่างจากหม่อง ผู้เป่าปี่นั่งท่าใดก็ได้

การจัดตำแหน่งกลองทนต์ัวเมีย 2 ลูก จะนั่งใกล้กันเสมอและสามารถนั่งสลับตำแหน่ง
ซ้าย ขวา กันได้

ผู้ตีกลองทนต์ัวผู้นิยมนั่งพับเพียบให้เข้าข้างหนึ่งพาดบนกลอง และกลองวางบน
หน้าตักขาอีกข้างหนึ่ง

สำหรับกลองทนต์ัวเมียจะนั่งอยู่ทางซ้ายหรือขวาของกลองทนต์ัวผู้ก็ได้ แต่ต้องนั่งใกล้ๆ
กัน ลักษณะการนั่งคล้ายนั่งขัดสมาธิแต่ให้เท้าข้างหนึ่งวางข้างหน้า ชันเข้าขึ้นและวาง
บนหน้าเท้า ให้กลองด้านกว้างอยู่บนเท้า ตีด้วยไม้ตีทนต์ัว

ผู้ตีกลองทนต์ัวเมียอาจนั่งท่าเดียวกับการตีกลองทนต์ัวผู้ก็ได้ คือนั่งพับเพียบ วางเข้าอยู่
บนกลอง หรือ เอาขาข้างหนึ่งวางพาดบนกลองทั้งนี้เพื่อไม่ให้กลองเลื่อนไหล จึงต้องใช้
ขาช่วยในการกดทับไว้

ดนตรีของคณะเส็น การิม มีผู้เล่นดนตรี ดังนี้

น้อง	นายเจ้มู	มะเริ่ม
กลองตัวผู้	นายมะแอ	สะมะแห
กลองตัวเมีย	นายร่อเหม	หวังหลี่
ปี่สูนวา	นายเจ้หะ	สะหมาน และ นายคอเลาะ สมาน

4. สถานที่

สถานที่สำหรับการเล่นซึละมี 3 ลักษณะ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการเล่นซึละ ได้แก่

1. ลานกว้าง นิยมเล่นในที่โล่งกว้าง เช่น ลานสนามหญ้า พื้นดิน เหมาะกับซึละมาแกปูโลละ คือซึละที่เล่นในงานต่างๆเพื่อจะได้รับข่าวเหนียวเหลืองเป็นสิ่งตอบแทน นิยมเล่นในงานต่างๆ เช่นงานเทศกาลต่างๆ งานทำบุญ เป็นต้น

ลานกว้างนิยมใช้ลานพื้นดินเพราะ เมื่อซึละต่อสู้แล้วล้มลงจะไม่เจ็บตัว และไม่มี การจัดอาณาเขตของพื้นที่เล่น นักซึละจึงอาจฟาดฟันได้ทั่วลาน

2. ลังเวียน หรือ เกอลังกั้ง ใช้สำหรับการแข่งขันการต่อสู้ซึละ ปัจจุบันไม่ค่อย นิยมการแข่งขันชนิดนี้เนื่องจากประชาชนนิยมมวยไทยมากกว่า ลังเวียนที่ใช้แข่งขัน เหมือนลังเวียนมวยไทย ลักษณะลังเวียนคือ ยกพื้นสูงจากเวทีประมาณ 3 ฟุตหรือเพียง 10 ซม. หรือใช้พื้นดินเป็นเวที พื้นที่ยกปูด้วยเสื่อ หรือ ฟาง แกลบ จี้เสื่ออัดให้ แน่นแล้วปูด้วยผ้าใบทับข้างบนอีกชั้นหนึ่งคั้งให้คั้ง ขนาดพื้นที่เวทีกว้าง 9 เมตร (30 ฟุต) ยาว 12 เมตร (40 ฟุต) ปีกเสา 4 เสา ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 4-5 นิ้ว สูง 1-1.50 เมตร (3-5 ฟุต) ขึงเชือกกับเสา 4 เสา 3 เส้น เชือกขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 1.90 ซม. เชือกและเสาต้องพันด้วยผ้าให้แน่น 2 ชั้น เพื่อให้อ่อนนุ่มบางแห่งจะมุงหลังคาด้วยฟางหรือหญ้านิปะ (หญ้านาคา)

บางกรณีซึละประเภทต่อสู้จะมีการแข่งขันกับนักมวยไทยจึงมีการใช้เวทีมวยแทน ขนาดพื้นที่เวที 4.90 X 7.30 เมตร ซึ่งมีขนาดเล็กกว่าเวทีซึละ ปัจจุบันหาบุคลากรแข่งขันซึละยากมากในประเทศไทย

3. โรงพิธี ใช้สำหรับการทำพิธีเชษฐครุทายมารักษาไข้ แก่บน หรือการถ่ายทอดความเป็นอิสระนักรัฐที่มีสิทธิ์เป็นผู้ทำพิธีเชษฐครุทาย เรียกว่า ป่อมอ หรือ ครุหมอลักษณะของโรงพิธี กั้นสังเวียนโดยใช้ไม้ไผ่ เรียกว่า ยูโชะ มาทำรั้ว ขนาดพื้นที่เท่ากับสังเวียนต่อสู้คือ 9X12 เมตร ไม่ต้องยกพื้น แต่พื้นปูสาคคล้า (เสื่อ) เป็นพื้นโรงให้ คนทรง พิธีเลี้ยง และนักดนตรีนั่ง หลังคามุงหญ้าแห้งหรือฟางภายในโรงประกอบด้วยอุปกรณ์ต่าง ๆ ดังนี้

3.1 สวดคล้าปูพื้นทั้งโรงพิธี

3.2 พื้นโรงหน้าครุหมอม มีหมอน 1 ใบ วางบนผ้าขาวเพื่อให้เป็นที่ครุ

3.3 ชั้นขาวดอกใส่ขันเงินสำหรับครุหมอม ใช้โปรยเพื่อความสุขสวัสดิมงคลแก่ผู้ ร่วมพิธี

3.4 ใบมะพร้าวผูกเป็นรูปนกเรียกว่า ปลาบ๊ะ ไว้แก่บน โดยครุหมอมผูกใบมะพร้าวหรือใบตาลแล้วคาตามไปด้วย ผูกเสร็จนำมาวางไว้บนจานเอาแป้งหอมโรยบนมะพร้าวสานแล้วหยดด้วยน้ำอบหรือน้ำหอมสำหรับครุหมอมใช้เมื่อแก่บน

3.5 เนียง¹ หรือ ปาแย ถ้าไม่มีใช้ขันเงินใบใหญ่ ไว้ใส่น้ำต้องใส่แหวนเงิน แหวนทองที่เป็นของญาติคนทรง และปะพรมในงาน วางอยู่ทางซ้ายมือด้านหลังครุหมอม

3.6 ไม้ครุ ใช้ช่อดอกหมาก ต้องเป็นต้นหมากอ่อนผูกกับกิ่งไม้หรือไม้ไผ่ด้วยด้ายดิบปักพื้นดินสูง 2 เมตรไว้ข้างครุหมอด้านขวามือและมีธงสีขาวผูกอยู่ยอดปลายไม้

3.7 ถาดเครื่องเซ่น สำหรับเซ่นไหว้ผีตาย ผีครุหมอม ภายในถาดใส่ข้าวเหนียวไถ่อย่างทั้งตัวผ่า 2 ซีก แล้วใช้ไม้เสียบผ่านกลางลำตัวไว้ ขนมนโค ข้าวเจ้า ข้าวตอก ข้าวพอก

3.8 เครื่องราง หรือขันหมาก เป็นเครื่องบูชาครุหมอมประกอบด้วยหมาก พลุด้วยสีขาว เทียน 1 เล่ม เงิน 12, 50 บาท

¹ ชื่อภาษาณะทางภาคใต้ลักษณะเหมือนโอง แต่ใบเล็กเหมือนไผ่ปากกว้าง

3.9 สุเปะ หรือ จาน หรือ ชัน สำหรับให้ญาติพี่น้องที่มาร่วมงานทุกคน เอาเงินใส่ในสุเปะคนละ 25 บาท เพื่อบูชาผีเลี้ยงเมื่อเสร็จพิธีจะต้องมอบเงินในสุเปะให้ พี่เลี้ยงของร่างทรง ซึ่งไม่เกี่ยวกับเงินค่าตอบแทนที่ตกลงกันตั้งแต่ก่อนประกอบพิธี ซึ่งแล้ว จะตกลงกันตั้งแต่ 1,000 – 5,000 บาท แล้วแต่ผู้ว่าจ้าง

3.10 หากเป็นซึละกริช ซึละดาบ ต้องนำกริชหรือดาบวางบนพาน เตรียมไว้ให้ครูหมอเหน็บเอา

4. เวทีแสดงซึละ ปัจจุบันการแสดงซึละแบบต่อสู้ลดน้อยลง การเล่นซึละเพื่อการอนุรักษ์จึงเป็นการเล่นซึละเพื่อความสวยงาม นิยมแสดงบนเวทีที่มีผู้ว่าจ้างต่าง ๆ ให้ ไปแสดงจึงมีการแสดงซึละบนเวที

5. วิธีการแสดง

การประชันต่อสู้ของซึละเป็นการจัดระเบียบการเคลื่อนไหวร่างกายให้มี จังหวะท่าทางที่ในเชิงรุกและเชิงรับอย่างว่องไว คู่กันอย่างมีพลังแต่แฝงไว้ด้วยความงามสง่า เป็นการร้อยเรียงท่าทางอันเกิดจากกระบวนการความคิดจับปล้นในการแก้ไขสถานการณ์เฉพาะหน้า โดยใช้พลังปัญญาที่สุขุมเยือกเย็น ซึ่งมีผลพวงมาจากจิตสมาธิอันแน่วแน่ ในการกำหนดบทบาทของท่าทาง ฉะนั้นการต่อสู้ด้วยซึละจึงเกิดจากการรวมพลัง 3 ฐานเข้าด้วยกันคือ พลัง กาย พลังจิต พลังปัญญาทำให้การต่อสู้ซึละเป็นการต่อสู้ที่มีรากฐานอันเป็นองค์ประกอบของ ตัวบุคคลเป็นสำคัญ

ลักษณะท่าทางของซึละ แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. ซึละไหว้ครู ประกอบด้วย ท่าไหว้ครูเดี่ยว ท่าไหว้ครูคู่ หรือท่ารำสี่ทิศ การละเล่นซึละก่อนที่ทั้ง 2 ฝ่ายจะเข้าทำห้ำหั่นกันนั้น ต้องมีท่าการรำไหว้ครูก่อนถ้าดับ การรำไหว้ครู จะเริ่มจาก
 - นักซึละทั้งสองฝ่าย ออกมาค้ำับผู้ชม
 - นักซึละทั้งสองต่างฝ่ายต่างจับมือสลามต่อกัน

- เริ่มโดยนักชี่ละทั้งสองฝ่ายผลัดกันออกมาแสดงท่าสร้างพลังจิตระลึกถึงพระคุณครูบาอาจารย์ แล้วรำไหว้ครูเดี่ยว

- ชี่ละทั้งสองรำชี่ละไหว้ครুরำ 4 ทิศ เมื่อจบแล้วทั้งสองจึงต่อสู้กัน

2. ชี่ละต่อสู้ ประกอบด้วย ท่าสัญญาณของชี่ละ แม่ท่าที่ใช้ในการต่อสู้เป็นกระบวนการเคลื่อนไหวเข้าสู่รุกคู่ต่อสู้ โดยไม่ให้คู่ต่อสู้ทันตั้งตัวระมัดระวัง พยายามเข้าประชิดถึงตัวคู่ต่อสู้อย่างรวดเร็ว ชี่ละเป็นการต่อสู้อย่างลูกผู้ชายจึงต้องมีการให้สัญญาณให้คู่ต่อสู้ทราบว่ากำลังจะบุก ฉะนั้นกระบวนการทำต่อสู้จึงประกอบด้วย

เส้น เหลาะหมาน นักชี่ละชื่อดังแห่งภาคใต้ของไทยอธิบายว่า ท่าสัญญาณ หมายถึง ทำอันเป็นสัญญาณให้คู่ต่อสู้ได้ทราบถึงการเข้ารุกคู่ต่อสู้ในลำดับที่เท่าไร เนื่องจากการต่อสู้ของชี่ละมีกติกาการแข่งขันใช้เวลา 3 ยก ยกละ 3 นาที ในการแข่งขันแต่ละยกจะมี 2 ฝ่าย คือ

ฝ่ายรุก เรียกว่า มาซุ

ฝ่ายรับ เรียกว่า ซามุ

ท่าตีแกฆาเน

ท่าซิมบง

ภาพที่ 6 แม่ท่าชี่ละ

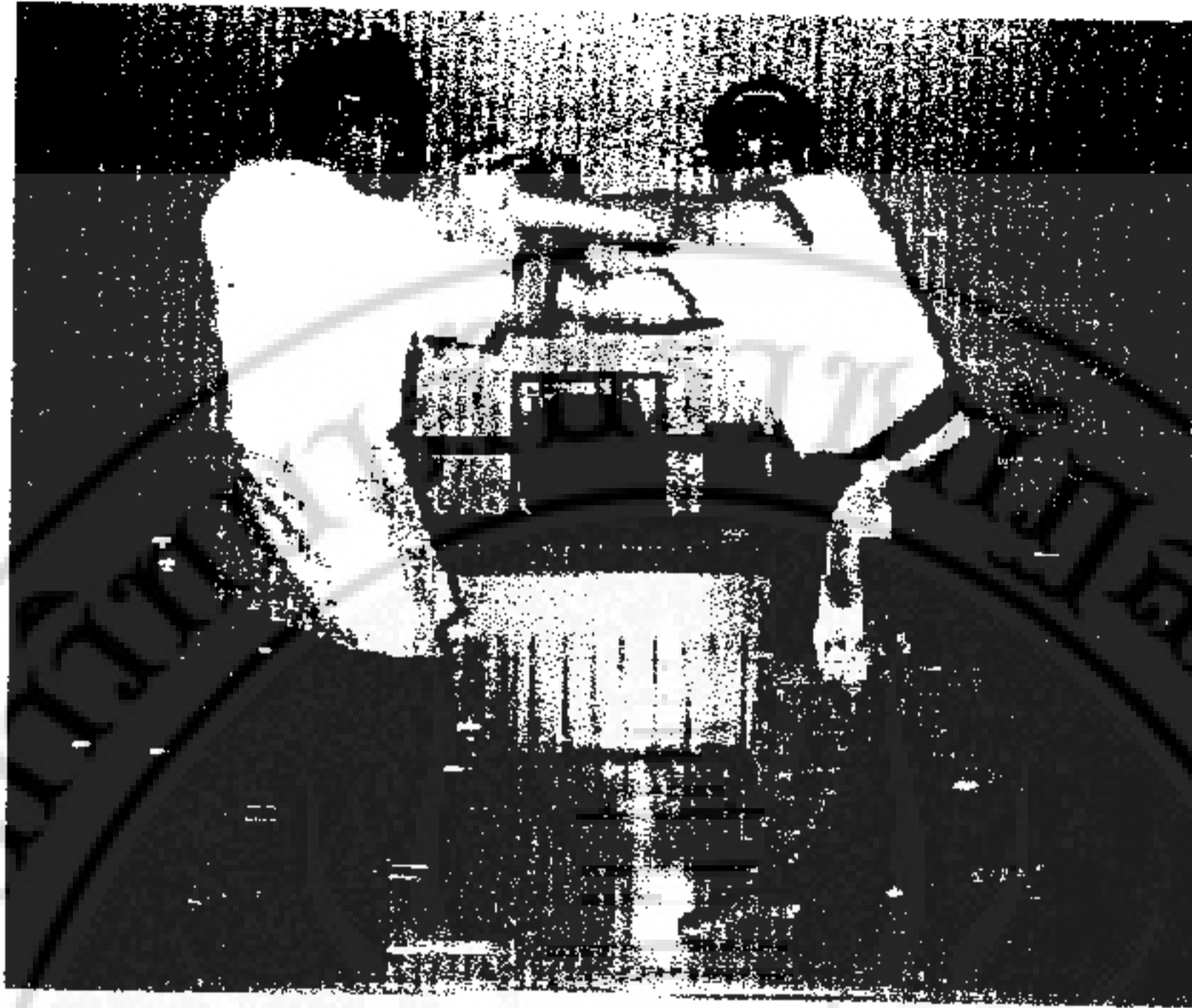
แม่ท่า คือ ลักษณะการใช้ท่าทางในการต่อสู้ มีกระบวนท่ามากมายนักชี่ละทั้งสองฝ่าย ต้องใช้ปฏิภาณไหวพริบในการคิดท่าทางแก้ไขท่าต่างๆได้ เช่น ขณะที่ฝ่ายรุกใช้กระบวนท่า กาะปะกาก็ คือ ท่าหนีบขาคู่ต่อสู้เพื่อดันตัวให้คู่ต่อสู้ล้มลง แต่ถ้าคู่ต่อสู้มีสมาธิ สติมั่นคง ปัญญาฉับไว สามารถพลิกตัวเองขึ้นมาจับมือฝ่ายรุก ทำท่า ปุละห์ตาแง คือ จับมือฝ่ายรุกขึ้น บิดข้อมือ พร้อมกับกานารังจिनอ คือ สอดมือเข้าใต้แขนคู่ต่อสู้ อีกมือหนึ่งจับข้อมือข้างที่สอด แขนไว้จับแขนดันศอกขึ้น แต่ทั้งนี้ผู้ต่อสู้ต้องมีความว่องไวเป็นพิเศษ

ดังนั้นการต่อสู้ของชี่ละจึงต้องมีความว่องไว ปฏิภาณดี และต้องรู้จัก กระบวนท่าของชี่ละเพื่อจะได้แก้ไขความเสียเปรียบนั้นหรือเป็นฝ่ายรุกที่ทำให้คู่ต่อสู้มีโอกาส แก้ท่าได้ยาก กระบวนท่าของชี่ละอยู่ที่การใช้สรีระในร่างกาย 2 ส่วนเป็นสำคัญในการทำให้คู่ ต่อสู้ล้มได้ คือ การใช้มือและการใช้เท้า ซึ่งมีท่าชี่ละที่ใช้มือและเท้าดังนี้

ภาพที่ 7 แม่ท่าใช้มือ

ท่า กานารังจिनอ

ภาพที่ 8 การใช้มือ
ทำตาเระกาคี

ภาพที่ 9 การใช้เท้า
ทำแสเท้าะกาคี

ภาพที่ 10 การใช้เท้า
ทำปุ๋ยคอก

6. โอกาสที่ใช้ในการแสดง

ซีละเป็นการละเล่นพื้นเมืองที่มีกำเนิดมาช้านาน จากซีละที่เป็นการต่อสู้เข้าศึกสงคราม พัฒนามาเป็นซีละเพื่อการแข่งขัน และกลายมาเป็นซีละโชว์ความสวยงาม ทั้งนี้โอกาสที่ใช้ในการแสดงจึงขึ้นอยู่กับประเภทของซีละ ดังนี้

1. การละเล่นซีละแบบต่อสู้ เป็นการเล่นซีละเพื่อการแข่งมีโอกาสนี้ดังนี้

1.1 การแข่งขัน เป็นการแข่งขันระหว่างสำนักฝึกต่าง ๆ ทั้งในจังหวัดต่างจังหวัด และต่างประเทศ มักจะได้รางวัลเป็นเหรียญทอง การแข่งขันเพื่อรับเงินรางวัล ชาวไทยมุสลิมไม่นิยมรับเนื่องจากถือว่าเงินที่ได้เป็นเงินลาภรับไม่ได้บาป จึงเป็นการต่อสู้เพื่อเอาแพ้-ชนะเท่านั้น เจ้าภาพจัดงานจึงต้องจัดเงินเป็นค่าเดินทางให้แก่คณะซีละต่าง ๆ แทนเงินรางวัล (เส้น เหลาะหมาน : สัมภาษณ์)

1.2 การสืบทอดทายาทนักชี่ละ จึงมีการตั้งโรงพิธีเชิญครุทายายมา ประทับร่าง โดยเชื่อว่า ครุหมอมหรือครุชี่ละใหญ่จะหยุดชี่ละจึงต้องหาผู้รับสืบทอดต่อจึงเชิญครุทายายมาเลือกที่นั่งเข้าทรง ผู้ประทับร่างสามารถเป็นครุหมอมชี่ละได้ต่อไป

1.3 การแก้บน มีการติดต่อให้คณะชี่ละไปเล่นแก้บนในงานต่าง ๆ เช่น แก้บนเมื่อหายจากโรคร้ายไข้เจ็บ แก้บนของหาย แก้บนสอบเข้าเรียนได้ ฯลฯ จะมีการจัดชี่ละไปเล่นที่บ้านเจ้าภาพโดยไม่ต้องประกอบพิธีใหญ่

การแก้บนบางครั้งหากจะแก้ให้ขาดจริง (คือแก้บนให้ได้ผล) ต้องมีการตั้งโรงพิธีเชิญครุทายายมาประทับร่างทรงเพื่อมาช่วยปิดเป่าโรคร้ายไข้เจ็บให้หายขาดจริง ๆ ชี่ละประเภทนี้เป็นการเล่นชี่ละแบบต่อสู้กันจริงแต่ไม่มีผลการตัดสินแพ้ – ชนะ และไม่มีกฎเกณฑ์กติกาขณะต่อสู้กัน

ชี่ละนักต่อสู้ไม่นิยมเล่นชี่ละในงานรื่นเริงต่าง ๆ เนื่องจากแต่เดิมา การรับเล่นในงานต่าง ๆ มักจะได้ข้าวเหนียวเหลืองมาตอบแทน จึงมักเรียกกันเล่น ๆ ว่า ชี่ละมาแกปูโละ ชี่ละชนิดนี้ไม่จำเป็นต้องใช้พลังกำลังมาก การเล่นไม่ต้องใช้สติปัญญาในการตอบโต้ทำของคู่ต่อสู้ ดังนั้น ชี่ละนักสู้จึงเป็นการเล่นที่ยาก ผู้เล่นต้องแข็งแรงปฏิกิริยาไหวพริบดีจึงเอาชนะได้

2. การละเล่นชี่ละแบบสวยงาม เป็นการเล่นชี่ละที่มีการต่อสู้เน้นความสวยงามของท่าต่อสู้ หรือโชว์ชั้นเชิงศิลปะในการต่อสู้ มากกว่าเป็นการแข่งขันกันด้วยกฎกติกานิยมแสดงในงานเทศกาลรื่นเริงต่างๆ งานสุหนัต งานแต่งงาน เป็นต้น

3. การเล่นชี่ละเพื่อพิธีกรรม เป็นการเล่นชี่ละตามแต่จะมีผู้ว่าจ้าง เพื่อให้แก้บนเพื่อเป็นเครื่องปิดเป่าทุกข์อันได้แก่ความเชื่อ ว่าบรรพบุรุษผู้ล่วงลับมาสิงสถิตย์ในร่างลูกหลานจึงอาจทำให้เกิดเจ็บป่วย จึงต้องทำพิธีกรรมให้ชี่ละครุหมอมแก้ให้